

"Fıtrat ile vicdan, ihtiyarî emirleri, ızdırarî emirlerden tefrik eden gizli birşeyin vücuduna şehadet ediyorlar." cümlesini izah eder misiniz; "ızdırarî emirler" neler olabilir?

Allah'ın mutlak kudret ve irade sıfatlarının her şeye hükmedip her şeyi kuşattığı bir ortamda, yani bu iki sıfatın mutlak hükümleraltında insanın kendi amellerini seçme konusunda müstakil bir iradeye sahip olmasını akıl kabullenmekte zorlanıyor. Zira sonsuz kudret ve irade sıfatları insan iradesini selbedip ortadan kaldırır. "Öyle ise nasıl özgür bir iradede dem vurabiliriz?" diye bir soru akla geliyor.

Üstadımız da cevaben, "**Allah mutlak adalet sahibi olduğu için, elbette insana sevap ve günaha medar olacak bir irade verecektir ve biz böyle bir iradenin varlığını fıtraten ve vicdanen hissediyoruz.**" diyor. İnsan iradesi ile İlahi kudret arasındaki ince ve derin ilişkiyi anlamakta ve kavramakta zorlanmamız iradenin varlığına bir zarar vermez.

Çok şeylerin varlığını kabul ediyoruz, ama mahiyet ve içyüzlerini bilemiyoruz. Mesela ruh, akıl, sevgi gibi şeylerin varlığından asla şüphe etmiyoruz, ama bunların mahiyetleri hakkında da etraflı bir bilgi ve malumata sahip değiliz. İrade de böyle bir şeydir, varlığını hissediyoruz, ama mahiyet ve içyüzü hakkında çok etraflı bir bilgiye de sahip değiliz.

Özetle, bir şeyin varlığını kabul etmek o şeyin mahiyetini idrak etmeye bağlı değildir; şayet bağlı olsa idi kainatta sayısız hakikatleri inkar etmemiz gerekirdi.

"**İzdirari emir**"i *kaderin komutu* şeklinde ifade edebiliriz. Yani insan iradesinin etkisiz olduğu kaderin komutlarına ve hükümlerine **ızdırari kader** ya da *ızdırari emir* denir.

Evet, kader **ihtiyari** ve **ızdırari** olmak üzere iki daireden oluşur.

İhtiyari kader, insan iradesinin seçimlerinden oluşan kaddedir ki, Allah burada insan üzerinde bir baskı oluşturmuyor. Allah bu dairedeki olanları olduğu gibi kadere yazıyor. Yani kaderin bu kısmında İlahi ilim ve kader maluma yani insanın seçimine ve iradesine tabi oluyor. İnsan ne yapmış ise Allah olduğu gibi kadere yazıyor. Kaderin bu dairesinde insan tam yetkili ve sorumludur.

İzdirari kader ise, Allah'ın mutlak iradesi ile oluşuyor. İnsanın bu dairede herhangi bir tesiri ve etkisi bulunmuyor. Yani insan kaderin bu dairesinde muhtardır (hadiseler karşısında etkisizdir). Mesela, insanların İslam fıtratı üzerine yaratılmaları da ızdırari kader kapsamına giriyor...